

Locuint'a Redactorului

Cancelari'a Redactionii

e in
Strat'a tragatorului [Lă-
vésautosa], Nr. 5.Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespon-
dincii regulari ai „Federationii.”
Articolii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romanii:

pre a intregu 30 Fr. = 3 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taca a tim-
brale pentru fiecare-care publica-
tiune separatu. In loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, in 4. maiu, 1871.

Relativu la sortea proiectului ministrului Hobenwarth, publicatu in unulu d'in numerii trecuti ai diuariului nostru, aflamu ca ea ar' fi de già decisa. Partit'a constitutiunale e unita in acea, ca proiectulu trebuie la totu casulu respinsu, si e probabilu ca cu ocaziunea pertratarii lui se va face propunerea, ca camera se se pronuncie in una adresa către Majestatea Sa a sup'ra situatiunii si contr'a ministeriului, si innainte de a primi respunsulu, se nu se demitta in pertratările bugetului. Prim' se va séu nu acésta propunere, nu se scie, acea inse e siguru, ca desbaterile a sup'ra acestui proiectu se voru intrebuintia de una ocaziune binevenita pentru manifestari de neincredere contr'a guvernului. Clubulu centrului dreptu inea va votá contr'a proiectului, de-ora-ce, precum ni comunica diuariulu feudaliloru „Vaterland“, elu e de opiniunea, ca Reichsrath ulu nu are de a face neci una concessiune autonomica dietelor provinciale. — Totu asié de nemulțumiti sunt si natiunali, numai cătu că d'in punctu de manecare cu totulu altulu decâtu ala constitutiunaliștilor si feudaliloru, si anume ei privescu libertățile acordate dietelor provinciale de prè restrinse.

Cu privire la venitoriulu planu de actiune alu guvernului, nuvitulu diariu ni aduce scirea, ca contele Thun privescu dissolverea Reichsrathului de fapta decisa. Celelalte voru depinde apoi de la impregiurarea, cum va esecutá contele Hobenwarth partea positiva a planului de actiune. In cercurile pretinse bine informate se crede, ca in data dupa tramitarea a casa a deputatiloru, va armá si dissolverea dietelor centralistice. In una tiere, precum in Moravia Austri'a superioara si Mlisburgi'a, majoritatile voru est de siguru d'in sinulu federalistiloru, si e probabilu ca si alte provincie, precum e sp. es. Stiri'a, voru dá majoritatii federalistice. Inse tote tieretele au se fia provocate in modu directu séu indirectu, ca se schimbe sistemulu de alegere, recunoscutu in tote partile de forte defectuosu si, prin urmare, de netolerabilu. Pre bas'a acestui nouu sistemulu de alegere voru avé apoi a se face alegeri noue.

Resolutiunea galiciana nu s'a presintatu inca Reichsrath-ului. Vom vedé daca dupa presintare, va poté ea introduce triad'a in marele imperiu dualisatu, séu resolverea ei va fi numai de una natura secundaria, prin ce guvernulu, in locu d'a se scote d'in incurature, va intrá totu mai tare in ele. Se dice, ca intre clubulu stangei extreme si intre unii barbati ai Galiciei se facu de nou incercari de apropiare. Parintii resolutiunii galiciane voiescu a cascigá acestui fetu alu lor sancțiunea chiaru si cu pretiulu drepturiloru celoru-alte regate si tiere. D'in contra, stang'a extrema soliceza alianci'a reprezentantiloru d'in tieretele, unde nu sunt a se aperiá interese nemtesci.

Miscamintele electorale d'in Croati'a sunt forte viue. Artificios'a majoritate a camerei are in fac'a sa una apositiune compacta, compusa d'in eleminte diferite, a carei-a scopu pronunciatu este revisiunea si schimbarea pactului inchaiatu cu Ungari'a.

Lupt'a decisiva de la Parisu s'a inceputu de già. Sangeros'a lupta d'in giurulu cetatii Issy deschise unu sfru de loviri veheminte, cari se continua in partea de sudu si de nordu a Parisului, si probabilmente se voru terminá cu caderea comunei. Diu'a de 30. aprilu s'a terminatu cu ocuparea parcului, a castelului si a cimiteriului d'in Issy, trebuindu, in fine, se capituleze si insu-si fortulu, prin ce truppele de Versali'a au eluptatu unu resultatu, care trebuie se fia de importantia mare nu numai d'in punctu de vedere militariu, ci si moralu. Dupa scirile d'in urma, capitularea fortului Issy produse in Parisu una consternatiune orribile, cu tote aceste inse comun'a ié mesure energice, cari adeverescu, ca consternatiunea inca n'a strabatutu pana in cercurile guvernului revolutiunariu, si ca acésta d'svolta inea si acum'a

una resolutiune admirabile, carea pune in uimire pre inimicii sei.

Discursulu lui Thiers.

Siefulu puterii esecutive franceze, sretulu betranu Thiers, tienu in siedinti'a de la 27 aprilu a adunării natiunale unu discursu, care este cu atátu mai memorabilu, cu cătu situatiunea actuala a Franciei este mai critica si mai grava, ca si chiaru in dilele dupa catastrofa de la Sedan. — Dupa-ce deputatulu Gavardie presinta una petitiune, prin carea se cere intrevenirea adunării natiunale in favorulu papei, si dupa-ce Emanuilu Arago asterne unu proiectu de lege despre denumirea functiunariiloru, Thiers ié cuventulu si, sub adunc'a tacere a camerei, rostescé urmatoriulu discursu:

„Domniloru! Rogu camera si pre vorbitorii precedenti, ca se me scuse, daca am intreruptu una discussiune atátu de interesanta, fara ca se me ocupu si eu de dins'a. Facundu acésta, me supunu invitatiuniloru mai multor collegii ai mei; dar' mai inainte de tote am de a observá, ca de-si guvernulu nu-i convine rolulu unui raportoriu de nouatati, totu-si, in impregiurările de facia, cari insufla ingrigire lumei intregu, si in momentulu, candu tota Franci'a se aduna spre a-si alege consiliarii comunali, credu, ca este bine a-i spune câte-va cuvinte despre situatiune, si a-i comunicá aceste cuvinte prin organulu adunării, care (adunare) represinta Franci'a in unu modu atátu de perfectu si de demnu.

„Situatiunea noastra este dorerosa, pentru-ca sangele curge, si acestu sange este francezu; ea este dorerosa, dar' este si consolabile, pentru-ca ne lasa a prevedé, ca capetulu nenorociriloru nostre nu mai este de parte. Ea este consolatoria si in sensulu, ca fia-care si-face detorinti'a, si cu osebire armat'a, carea este glori'a tieriei si sentulu bunastării si alu salutei sale. Prim'a noastra missiune a fostu, precum sciti, formarea unei armate bine organizate; si acésta a fostu una grea missiune in asemeni impregiurari. Guvernulu n'a perdutu nice unu momentu si acum avemu una armata mare si tare, carea, petrunsa de sentiulu detorintiei sale si prin alegerea conducatoriloru sei, este puternica. Nu ne-amu adressatu către nice una partita, ci către toti barbati onorabili si patriotici ai tieriei. Omenii loiali credu in loialitatea altor-a; noi ne-amu adressatu către barbati, cari au doveditu, ca, daca aru fi fostu mai bine condusi, aru fi dusu Franci'a la victoria. (Aplause.) Eu nu me desbinu de collegii mei; ei sunt asemenea mie si nimicu nu se face, fara concursulu lor. Noi amu chiamatu, fara amenare, in fruntea armatei nostre pre renunitulu lup-tatoriulu, care asta-di se pote numi cavaleru fara frica si defectu (Bravo), care a bravatu calumni'a si de care nice malit'a nu s'a potutu legá. Asiu comite una indiscretiune, daca vi-asiu descoperi planurile de operatiune ale generaliloru nostri; atát'a inse vi potu spune: ca mesurele luate de siefulu armatei sunt perfecte si sunt resultatulu unor consultari mature si neprecipitate. Rolulu meu se marginesce, a dá generalului mediu-locele spre a invinge, lasandu-i mana libera intru aplicarea lor. Primele díle s'au intrebuintiatu pentru lucrările de incungiurare (blocare); acet'a s'au indeplinitu si acum voru incepe operatiunile de actiune. Fortulu Issy a incetatu de a mai bombardá; ér' bravulu generalu Fulon, in fruntea la 100 soldati de marina, 300 fetiori de linia si trei companie alte trupe, a ocupatu asta nopte pusetiunea barricadata de la Moulincaux. (Aplause.)

„Ar' fi unu lucru prè temerariu, de a determiná de pre acum tempulu, in care au se se esecute operatiunile militare. Mare este inse dorerea inimei mele, candu trebuie se-mi iéu refugiulu la cele mai dorerose mediu-loce. Cu inim'a sangeranda impedecamu aprovisiunarea Parisului si bombardamú cetatea, care este sufletulu Franciei. Aici trebuie inse se ne intrebamu francu inaintea tieriei, carea ne va judecá: „Noi suntemu ore urditori acestui resbelu?” — Noi nu atacamu, noi ne aperamu pre noi si ordinea publica; noi aperamu legea. (Aplause.) Si prin acésta nu facemu servitiu numai tieriei nostre, ci si principiiloru ordinei si ale libertatii. In tote dílele ni se dice, ca se fimu iubitori de pace si se ne impacamu. Ah! dar' daca ar fi vorb'a numai de ambițiunea si person'a mea, asiu fi gat'a a aduce ori-ce sacrificiu, spre a pune capetu unei situatiuni atátu de dorerose. (Tiers exprime aceste cuvinte cu ochii plini de lacrime.) — D'in mai multe cetati ni se scie, ca

se ne impacamu. Noi voimu a ne impacá si voimu libertatea. In unu tempu, candu tier'a are cea mai mare libertate, in una republica, constituita pre cele mai largi base, ce se potu cugetá, ni se repetiesce necontentiu: salvati libertatea! Si chiaru acésta este, ce voimu si ce facemu; libertatea este, pre care voimu a o salvá de unu despotismu fara mandatu, produsu d'in disordinea unei libertati desfrenate; de nesce omeni, cari cu una orbia si ignorantia funesta comitu celu mai mare reu. (Forte bine!) Nu, noi nu avemu cugete reser-vate contr'a republicei.

„Adunarea natiunale a respectatu totu ce a aflatu. Unu numeru ore-care de alegutori, cari o denumira, vrú monarci'a. Dar' facutu-a ea vre-unu pasu contr'a faptelor sustatorice? N'a datu ea totu de un'a dovedi, ca respectoza ce a aflatu? Missiunea adunării natiunale este, de a organizá tier'a, si ea nu si-a atribuitu alta missiune. Nim e-ne a nu conspira contr'a republicei; dar' daca existe vre-o conspiratiune, atunci este cea d'in Parisu, carea ne fortieza a o combate. Ni se mai dice apoi, ca se fimu indulgenti. Eu inse de mai multe ori am dísu si am repetatu, ca indata-ce se voru depune armele, procederea noastra energica inea va incetá, esceptiunandu pre criminalisti, a caroru numeru este inse neinsemnatu. (Miscare si proteste.) — Vi pare dora reu, ca, dupa parerea mea, numerulu criminalistiloru este micu? (Nu!)

U n a v o c e: Dar' armat'a?

Thiers: Me bucuru, ca s'a facutu acésta observatiune, carea mi da ocaziunea a rectificá una impregiurare, care sustiene, ca in sifurile insurgentiloru se afla multi soldati. Numerulu acestor-a, despre ceea-ce avemu date sigure, este forte neinsemnatu. Este inse de mare insemnatate, ca tier'a si armat'a se scie acésta. Sunt si de acei miserabili, amici ai disordinei, numerulu lor este inse micu si candu se vedu isolati, atunci lasitatea lor criminala inea ese la lumina. Ea singuru stau pre cugete, candu me vedu necesitatatu a dá ordine, de-si nu tocmai crudele, dar' ordine de acelea, precum se dau in resbelu. Câte-odata vinu a ve intrebá si pre Dvostra, daca cugetati asié ca mine, séu nu; a me intrebá apoi insu-mi pre mine, daca intr'adeveru dreptulu este pre partea mea, séu nu. (Intrerumperi in drept'a.)

Thiers protesteaza contr'a intrerumperiloru cari lu-impe-deca a-si desfasiurá cugetele, se roge pentru tacere si apoi continua: „Au credeti Dvostra, ca eu ocupu presidiulu in resbelulu civilu, fara dorero? Nu, eu dau ordinele cu fermitate, inse cu dorere. Acum intrebú, avutu-amu vre-odata mai multu dreptu pre partea noastra, ca acum? Si daca mai inainte n'asiu fi fostu intreruptu, atunci n'ar fi fostu cu potintia a nu ne intielege a sup'ra acestui punctu. De altmintreala acésta se scie chiaru si in Parisu, unde s'a vedintu cu ocaziunea votării d'in urma, ca insurgentii sunt isolati cu totulu, pre candu cu noi si dupa noi este tota Franci'a, ea este cu Dvostra, cari sunteti liber'a espressione a alegerii sale. — Franci'a a votatu la alegerea Dvostra mai liberu ca ori si candu alta-data. Adunarea natiunale a aflatu unu guvernulu provisoriu, si spuneti, intempinat-a acelu guvernulu vre-unu adversariu? (Nu, nu!) Ce se atinge de collegii mei, cu manele inerucisiate, aretandu-li periclele, ce amenintia patri'a, abié mi-a succesu a-i induplecá se se puna in fruntea afaceriloru. Daca cum-va existe vre-unu dreptu in lume, apoi unde ar poté fi, daca nu aici? Elu este la Dvostra, cari sunteti representantii tieriei; este la noi, pana candu vomu avé increderea tieriei. Nimicu nu se cere de la noi, decâtu reorganizatiunea tieriei; cu fruntea radicata potemu cu totii spune, ce avemu de scopu. Insurgentii nu potu face acésta. Ei vorbescu de libertate municipal; i-ara silitu se se dechiare mai precisu, de ora-ce ei sciu pré bine, ca patri'a si-va regulá autonomu afacerile sale interne. „Vreti voi — li dísei — ca comun'a se fia suverana?” Acésta si Dvostra o voiti. Ei inse vrú, ca fiecare comuna se formeze una republica speciale, carea se-si aiba armat'a propria si generalulu seu. Cu acésta combatu ei in modulu celu mai abominabilu si mai detestabilu revolutiunea si unitatea franceza, acea unitate, carea dateza de mai bine de diece secole, si pre carea republic'a franceza nu a creatu-o, ci numai a perfectionatu-o.

„Rolulu nostru facia cu insurgenti este, de a consolidá unitatea franceza, fara ca se compromitemu libertatea. — Insurgentii vrú, mai departe, scoterea armatei d'in Parisu, a acelei armate, pre carea Parisulu o a primitu totu-de-un'a cu aplause, candu se reintorcea invingutoria intre murii sei. (Forte bine!)

„Repetu, ca conspiratiune existe numai in Parisu. Indata-ce se va sugrumá inse rescol'a, aceluor-a, cari voru

depune armele nu li se va întempla nimicu. Si atunci armata franceza va ave dreptu de a se mandri in tota Frantia, precum si in Parisu. (Aplause. — Se cere pacea, ea este aci; daca lipsesce inse mintea sanetosa spre a pricepe acest'a, speru, ca constantia noastra si eroismulu armatei noastre voru invinge insurrectiunea. (Aplause prelungite.)

Sinodulu eparcialu d'in Aradu.

In dnu'a de Domineca Tomei, dupa fiirea misei ordinare, s'a celebratu mis'a schiamarei Spiritului Santu sub pontificarea Santiei Sale Parintelui Episcopu diecesanu, pre langa asistintia mai multoru presbiteri. Dupa chiamarea spiritului Santu, Santia Sa Domnulu Epi., ca presiedinte ordinariu alu sinodulu eparcialu, invita pre deputatii sinodali, de a participá la deschiderea si odulu alu doilea eparcialu, salutandu-i cu urmatori'a cuventare de deschidere:

Venerabile Sinodu!

Amesuratu dispusetiuniloru statutulu nostru organicu, cap. 18. art. I. §. 89., am conchiamatu, Duiloru, pre dnu'a de asta-di sinodulu eparcialu alu diecesei nostre aradane.

Dupa rogatiunile cátra Imperatul cerescu, spiritulu adeverului, ca se ne lumineze, si se ne conduca pre calea adeverului, cu inima plina de bucuria, Ve salutu Dniloru! Ve salutu iubitoru! cu cuvintele besericeii la serbatoru serbatoriloru, la inviarea Domnului: Cristosu a inviatu!

Eparci'a noastra aradana, in fruntea carei-a stá Episcopulu, carele in intiesulu canoneloru este detoriu a lucrá midilocitu si nemidilocitu, pentru religiositatea si luminarea preotimei si a poporului, este impartita, precum e cunoscutu, in doue districte, si adeca in districtulu Aradului si alu Oradei si este prevediuta cu doue consistorie, a caroru-a membri i-a pusu si asediatu increderea Vostra, Venerabile Sinodu!

Raporturile detaiate ale respectiveloru senate, si adeca a celui besericescu, scolaru si episcopescu sunt pregatite si se voru substerne venerabilulu Sinodu spre pertractare si revisiune.

Pre langa tota nesuintia intru efeptuirea dispusetiuniloru Sinodulu d'in anulu trecut, nu a fostu cu potintia a satisfacere pre deplinu detoriintieloru impuse. Se areta de necesariu o durata de timpu mai indelungata pentru deplin'a si corect'a incuviintiare a intentiuniloru nostre salutarie si pentru efeptuirea otariloru statutulu nostru organicu.

Domniloru! nu potu a nu atinge la acésta ocaziune starea noastra financiaria.

In urmarea insarcinarii venerabilulu Sinodu, am indreptatu cátra preotimea si poporulu credintiosu litere pastorale in 3. septembrie 1870, sub Nr. 182., pentru o contribuire directa dela credintiosi, si am provocatu comuncle de marturisirea noastra la oferte benevole; éra pre crestiniá cei binecuvantati de Ddieu la daruiri singuraticce.

In privintia acésta mai departe s'a facutu provisiune, ca pre anulu scolaru 1871, contribuirea eieptata se se incasseze; é' cu privire la ofertele benevole si daruiri singuraticce pana acum nu suntemu in stare a referá cutare rezultatu; deci in meritulu de sub intrebare Vi postescu, si

Ve rogu Domniloru! ca in Sinodulu presinte se ne consultam, si se dispunemu cele necesarie si potrivite.

Cestiunea comuneloru mestecate inca nu este decisa precum si pretensiunile nostre d'in fondurile comune besericesci si scolarie; nu e decisa inca treb'a in privintia monastireloru. Totu-si s'a inceputu si se urma cu succesu bunu desbateru intre subcomisiunile ambeloru delegatiuni congresuale. Prin urmare, avemu sperantia ca trebele espuse in delegatiunea carea ni stá inainte, dora se voru complaná pre cale pacifica si amicabile.

Cele espuse, ca trebele nostre mai momentose in cuventarea acésta de deschidere, aducundu-le inainte pre scurtu, cu scopu de a trage la ele binevoitoria atentiune si ingrigirea Dloru Vostre, sesiunea presinta a anulu 1871 o declaru de deschisa; si me rogu lui Ddieu si Tatalu cerescu, ca in desbaterile nostre se fia intre noi voi'a buna a dragostei; se fia indurare, ca un'a se gandimu, un'a se intielegemu; nimic'a cu prigonire séu cu marire desierta se intreprindemu, ci cu smerenia unulu pre altulu se socotimu, nu numai ale sale ci si ale altoru-a dar' mai vertosu ale lui Ddieu fiesce-care se cantamu. Ca-ci asié va fi Cristosu intru noi si noi intru Cristosu. Aminu. Filip. C. II. v. 1—5.

Dupa deschidere urma predarea credentialeloru.

Pres. cetesce numele deputatoru noi ales, si totu odata face cunoscutu sinodulu, cumca deputatu d'in B. Comlosiu, Iulianu Grozescu, prin telegramu si-a datu demisiunea. — Se ié la cunoscentia si presidiulu se insarcineza de a face alegere noua in cerculu vacantu.

L. Ionescu propune ca credentialele noiloru deputati se se predé comisiunei verificatorie d'in anulu trecut spre verificare. — Se decide, si cu acésta siedintia se inchiaia.

Siedintia a II. Se cetesce si verifica procesulu verbalu alu siedintiei precedente. — Dupa presintarea mai multoru petitiuni, cari se trecu la comisiunea petitiunaria, presiedintele presinta raportulu presidialu. Mironu Romanulu se scola si spune cum-ca raportulu S. Sale Dlu Episcopu contine si asié felu de obiecte ce s'ar' tiené de consistoriulu oradanu, precum despre organizarea protopresbiteratoru etc. prin ce vede a se vatemá drepturile acelu consistoriu.

D. Pres. demustra prin statutulu organicu, cum-ca tote cele amintite in raportu cadu in sfera sa, prin urmare nu afla vatemate drepturile consistoriulu oradanu.

Borlea dice, ca organizarea protopopiateloru trebua se fia asemene in intrég'a diecesa, éra nu in districtulu Oradei intr'unu chipu si in alu Aradulu intraltulu; de aceea consistoriulu d'in Oradea are numai de a face proiectu in caus'a acésta, si a-lu substerne consistoriulu eparcialu d'in Aradu spre orientare. — Ionescu face atentu sinodulu, ca se nu se lase in desbateri speciale acum'a, candu se cetescu raporturile, ci se fia cu rabdare pana le va substerne comisiunile spre desbateru speciale.

M. Romanulu presinta raporturile d'in partea consistoriulu Oradanu!

Presiedintele propune ca tote raporturile se se predé comisiuniloru in sfera caroru-a cadu. — Mihaiu Besanu dice, ca de ora ce e vorba despre raporturile consistoriale,

ar' fi de parere ca acci membri ai comisiuniloru, cari sunt si asesori consistoriali, se nu partecipe la desbateru raporturiloru, ci in loculu loru se se alege altii.

Acésta parere partinindu-o mai multi, se decide, ca pentru reviderea raporteloru consistoriale se se alege comisiuni noue. Si asié se alege pentru resortulu besericescu: Ioanu Tieranu, Petru Chirilescu, Petru Cermena, M. B. Stanescu, Georgiu Dringo. Pentru resortulu scolaru: Ioan Ratiu, Lazaru Ionescu, Mihaiu Buneiu, Nicolau Zigrea, Teodoru Halicu, Ioanu Bic'a. Pentru resortulu episcopescu: Vincentiu Sierbanu, Andreiu Machi, Georgiu Hornoiu, Paul Rotariu, Dionisiu Cadaru si Isidoru Popescu.

Referintele comis. verificatorie P. Doeseanu raportéza despre rezultatulu d'in partea comisiunei respective.

Dupa acésta notarii sinodali cetescu raporturile presidiale, cari tote se predau comisiuniloru concerniate.

Mironu Romanulu referéza numai pre scurtu despre starea scoleloru d'in districtulu Oradei-Mari, aretandu totu odata pedeele pentru cari nu s'a potutu face prea multu pentru inaintarea invetiamentulu. Spune ca pana acum totu districtulu e impartitu in 9. inspectorate si cumca s'a facutu dispusetiune pentru infintiarea reuniuniloru invetiatoresci; afara de acésta s'a facutu pasu la guvernul pentru catredrele de chatecheti la gimnasiulu d'in Beiusiu, Oradea-Mare si Salont'a. Statistic'a scoleloru e urmatoriá: 217 scole cu 212 invetiatori si cu 17,270 scolari, d'intre cari numai o minoritate nu proa insemnata cerceteza scol'a regulatu.

Dupa cetirea raporturiloru, S. Sa D. Pres. face un proiectu de conclusu in privintia ajutorulu votatu de dieta pentru beserica orientala, propunendu ca se se faca o representatiune cátra ministeriulu de cultu, prin care se se indegetedie, ca la impartirea sumei de 50,000, intre romani si serbi, se ié in consideratiune ca serbii numera numai 400.000 suflete si dispunu cu unu fondu de 3 milioane, pana candu romanii, fiindu unu milionu de suflete, nu dispunu de neci unu fondu; se fia cu privire la aceea, ca dieces'a aradana are cu 200,000 suflete mai multe de cátu cea caransebesiana si pre langa acésta are doue consistorie.

Propunerea acésta, aflandu-se de forte urginta se primi en bloc.

Se alése Dlu Paulu Rotariu de notariu in loculu lui J. Grosescu, care prin o telegrama a renuniatu la mandatu.

I. P. Descanu face o propunere in privintia funduriloru si respective a masei lasamentale a Elenei Birta n. Ghiba in nescu cu raportulu senatulu consistorialu episcopescu. — Dlu M. Besanu propune ca se se faca instructiuni pentru manipularea corecta a oficiulu preotiescu. — Se transpune la com. organisatoria.

Dupa „Sper.“

Program'a

siedintiei publice a societáti de lectura a alumniloru seminariali d'in Blasiu, ce se va tiené in 16 maiu 1871 st. n., la 8¹/₂ ore inainte de média-di:

1. Invocarea spiritulu santu.
2. Deschiderea prin O. D. prefectu de studie Gedeonu Blasiaru.

FOISIORIA

Momente d'in istoria fanariotiloru.

(Urmare.) *

In cátu pentru fanariotii moderni, de cari au avutu parte parentii nostri si avemu noi insi-ne pana asta-di, studiulu nostru a supr'a spiritulu de care este condusa acésta classa de omeni, trebue se fia si mai approfondatu. — Cine sunt si ce sunt fanariotii in dílele nostre? Amu premisu indata la inceputulu acestei conversatiuni istorice, ca in apreptiarea acestei classe de omeni nu ne vomu provocá la marturi'a romaniloru, ci vomu presupune ca noi ca interesati suntemu incompetenti in acésta cauza. Acum adaugemu, ca spre a ne informá dreptu si fara partinere despre fanariotii moderni, vomu cere primele informatiuni de la poporulu grecescu, de la scriptorii sei moderni, de la filhellenii germani, franci, s. a., si numai dupa aceea vomu reveni la opiniunea noastra culesa d'in experientia.

Intre scriptorii greci moderni, Markos Zallony in cartea sa titulata: Essai sur les Fanariotes (Marseille 1824 et 1830) descrie pre fanarioti asié precum i cunosce d'insulu si fara a-si imprumutá cunoscentiele si opiniunile sale de la altii. D'intre straini ne-amu poté provocá in lini'a prim'a la tote acelea persoane diplomatice de rang si mai inaltu, si mai subordinatu, cari cá de doue sute de ani incoace, petrecundu in Constantinopole, au venitu in contactu de aproape nu numai cu turcii, dara si cu grecii d'in Fanaru, in cátu adeca multi d'in acesti-a se afla in functiuni publice turcesci, toama si in cele diplomatice. Cáti-va diplomati de acei-a au scrisu si au publicatu memoriale si alte opuri despre lucrurile turcesci si grecesci. Se mai potu citá si alti europeni literati, mai alesu istoriografi, cari au petrecutu

in adinsu in tierel imperiulu turcescu si anume in capitala, unde au invetiatu limbele orientali si pre cea grecésca, pentru ca asié cu ajutorulu aceloru-a se-si pota formá ei insi-si una opiniune individuale independente despre lucrurile orientali. — De la acei scriptori greci si straini, cáti s'au ocupatu si de fanarioti, noi aflámu mai pre scurtu acestea.

Nu se pote negá, ca unii fanarioti si-cascigara mari merite pentru natiunea grecésca, atátu prin infintiare si dotare de scole si alte institute natiunali, cátu si prin impregiurarea, ca, dupa-ce mai multi fanarioti au apucatu a recascigá influintia si inca une-ori destulu de mare la Pórt'a otomana, ei apoi folosindu-se de positiunea loru, au lucratu multu; pentru ca jugulu turcescu se se mai aline de a supr'a cerbiceii poporulu grecescu. Caletoriele mai multoru fanarioti in tierel europene, éra mai alesu in Frantia, de unde s'au reintorsu cu óre-si cari cunoscentie moderne, au adausu multu la desceptarea greciloru d'in intunereculu in care i aruncase tirani'a. Unulu inse d'in cele mai mari merite ale fanariotiloru pentru conatiunaliu loru a fostu, ca putienu dupa uciderea domnulu Muntentei, Constantinu Brancovanu, si a fiiloru sei, si dupa esirea d'in Moldov'a a familiei Cantemiriu in esiliu, acei-a-si fanarioti au sciutu midiu-loci la Pórt'a, pentru ca domni'a in tierel romanesci se ajunga pre unile loru. A fostu lucru celu mai firescu, ca d'in acea óra poporulu grecescu d'in Turci'a se incépa a resuflá mai usioru. Lasamu ca domnii greci, aduceáu cu sine cete intregi de greci, pre cari i puneáu in functiuni publice si i casatoriáu in tíera; lasamu ca monastierel moldavo-romanesci se implura de greci, si chiaru scaunele arhieroesci in Moldavo-Romani'a incepara a se ocupá de greci, dara apoi toti domnii fanarioti, cáti scapáu cu viétia, acumulau avutíe cu milliónele, ocupáu mosie intense si forte fertile, ale caroru venituri pre familiel loru le puneau in stare de a se alaturá langa familiel de principii si magnati feudali d'in tierel europene. Se intielege usioru, ca d'in védi'a ce-si-cascigá pre acésta cale familiel d'in Fa-

nar, una parte se reversá si asupr'a natiunei grecesci. Cu alte cuvinte, in acestu casu mai tote relele câte faceáu fanariotii moldavo-romaniloru, se prefacéu in bine pentru greci. Mai este inse si unu altu bine considerabile pre care lu traseru grecii d'in impregiurarea, ca câte-va familie de fanarioti cascigara de la turci privilegiulu, in vigórea caruia ocupáu tronurile romanesci. Dombele tiereloru romanesci érau sonsiderate de greci ca una punte, preste care aveáu a se tréca spre a restaurá tronulu imperiulu bisantin crestinescu si a respinge pre turci pana la Eufratu. Acea sperantia si acea perspectiva nutrita si sustienuta in poporulu grecescu mai multe diecime de ani, nutrita totu-una-data increderea lui in viitoriu si in poterile proprie. Éca deci si adeverat'a cauza, pentru care de ess. Alessandru Ipsilanti tratase asié de susu in diosu cu Tudoru Vladimirescu. Totu-de-un'a fanariotii au pastratu a supr'a tiereloru romanesci aceea ce se numesce intre legisti Jus virtuale, pre care lu pastrara si unguirii. Precum adeca unguirii sustienu, ca tierel romanesci sunt provincie ale coronei ungueresci, intocma fanariotii le considera de provincie ale imperiulu bisantin, cascigate nu prin turci, ci cu câte-va sute de ani mai inainte.

Ar' crede cine-va, ca poporulu grecescu se va fi aretandu cátra familiel d'in Fanaru in totu tempulu si la tote ocaziunile forte multumitoriu pentru acestea bunuri si avantaje positive, d'in care participase elu in modurile aretate mai in susu. Nimicu mai putienu decátu acésta. D'in contra grecii tienu asié, ca de ess. rapacitatea primatiloru greci, adeca a prefectiloru de districte, nu-si mai are parecii sa neci la unu poporu crestinescu; de aceea ei le dícu la acei Chodjabashi in bajocura „turci botezati.“ In cátu pentru prefidi'a fanariotiloru, apoi acésta trece si la greci de proverbiale intru atát'a, cátu ei pre fanarioti i tieúu de mincinosi nescuti si nu li dau neci unu crediementu. Intru asemenea este de scandalu ambiitiunea si vanitatea loru, carei impinge asié departe, ca caletorindu ei pr in Europ'a, se-

*) Vedi Nrii 40, 42, 43 si 44 ai „Fed.“

3. „Unu cuvântu în memori'a laureatului poetu Andreiu Muresianu," de Georgiu Brateanu, teol. an. III., rostitu de autorulu.

4. „Cătra martirii romani d'in an. 1848—1849," poema de A. Muresianu, cantata de corulu seminariale.

5. „Mirarea mea," poema de Iosifu S. Vasileo, teol. a. II, declamata de autorulu.

6. „Despre poes'ia epica cristiana," disertatiune apologetica de Alesandru Gram'a, teol. a IV., cetita de autorulu.

7. „Eca, eca turturic'a," poesia de Ioniti'a Badescu, cantata de corulu seminariale.

8. „Mortea lui Georgiu Sincaiu," poesia de Iustinu Popfii, declamata de Atanasiu Macelariu, teol. a. IV.

9. „Omenimea se deriva de la un'a ér' nu de la mai multe parecchie de ómeni specifice diverse," disertatiune de Sofroniu Pascu, teol. a IV., cetita de autorulu.

10. „Nu despeznu," satira de Vasiliu Petricu, declamata de Ioane Vladu, teol. a. III.

11. Inchiderea.

12. „Mersulu lui Iancu," cantatu de corulu seminariale. Blasiu, in 1. maiu 1871.

In numele comis. arang.

Elin Chirila,
presedinte.

Silvestru Nestoru,
notariu.

Multumita publica.

Subscri'a autistia d'in opidulu Sirl'a vine cu acésta ocaziune a multumf in publicu Santfei Sale domnului Episcopu gr. cat. Iosifu P a p p Szilágyi pentru parintesc'a sa ingrigire de a ni veni intru ajutoriu cu 2000 fl., a d e c a d o u e m i i f l o r i n i v. a., la edificarea scolei greco-catolice confessionale in opidulu Sirl'a, d'in casa s'a propria. Pre candu de o parte ni-amu tenuu de detorintia crestinesca si nationala a i aduce multumita publica in numele comunei intregi de 5200 suflete romane, pentru acestu ajutoriu maretiu, jertfitu pre altariulu culturai nostre nationale; pre de alta parte nu vomu incetá a ne rogá la ceresculu parinte pentru indelung'a vietia si sanetate a Santfei Sale, cá pre terenulu culturai se pota mai demulte-ori a avé pilegiulu favoritu de impregiará a-si validá binefacerile sale salutarie. Datu in Sirl'a, in 1. maiu, 1871. — In numele opidului Sirl'a: Ioane Moldovanu, notariu, Savu Vela, jude, Sav'a Olariu, Nicolau Iuiu, Petru Ludaia, Constantinu Lazarescu.

VARIETATI.

** (N e c r o l o g u) De la Oradea-Mare ni-se scrie: „Immormentarea Canoniciului-Rectoru Ionu Popu, s'a intemplantu in 10 aprile a. c. La actulu de ingropatiune au ponteficatu Episcopulu Szilágyi, asistatu de vre o 20 de preuti. Tempulu érá frumosu, favoritoriu, nenumarata mul-

de la totu passulu titluri de principe, comite, marchionu si cáte alte secature, ceea ce vatema fórte multu sentiulu democraticu alu greciloru. In fine grecii n'au uitatu, cá multi fanarioti s'au aretatu si au fostu mai mari tirani si decátu pasii turcesci. Éra in cátu pentru castitatea matrimoniale, apoi in acestu punctu abié mai poti alege intre poligami'a turcesca si cea fanariotica. Despre clerulu inaltu d'in Fanaru nu voimu sè atingemu nimicu mai multu, decátu cá grecii d'in Grec'ia libera abié apucara sè scape de sub administratiunea lui, formandu-si acasa la ei in Athen'a sinodu independente de patriarhia, precum e si in Russ'ia, pentru cá sè sece cu totulu cumpl'ia simonia si rapacitate, prea storcéá medu'a poporulu si de altmintrelea amaritu. — Mai in scurtu, poporulu grecescu tiene pre fanarioti in genere de una classa de ómeni cu totulu degenerata, éra anume patriotismulu loru lu caracteriséza prin una satira titulata: „Anglulu, franculu si russulu." Acei trei caletori de trei nationalitati diverse venira la Grec'ia, pentru cá sè cunósca tíer'a si pre locuitorii ei, despre cari audisera si citisera, cá suferiáu multe rele de la turci. Cum ajunsera in tíera, mai antáiu intempnara pre unu arhiepiscopu. Voindu ei a conversá cu acelu prelatu a supr'a miseriei poporului, prea santi'a sa, in locu de ori-ce alta respunsu, li díse: *Kips*. de candu portu eu acestu vestmentu, n'am observatu nimicu d'in tóte relele acelea, pre care mi le insíratu Dv.* De alt-mentrea, daca Grec'ia suferé, fára cá sè se planga, apoi acésta nu este altu ce-va, decátu pedéps'a meritata pentru peccatele sale. Eu inse sum pré multumitu, numai sè-mi intre dicimele regulatu, si nu-mi pasa cá poporulu a inceputu sè vorbésca despre libertate. — Caletorii se departara uitandu-se cu mirare unulu la altulu. De aci ei mersera la unu asié numitu „principe" grecescu, de la care érá-si voira sè afle ce-va despre starea poporului grecescu.

*) Adeca: Mie-mi merge bine de minune, ce-mi pasa mie de poporu.

tíme de poporu s'a adunatu a dá repausatulu ultim'a onore, cátu se pote díce, cá in Oradea-Mare de multu nu s'a intemplantu ingropatiune atátu de grandiosa. Conductulu au esítu la 9¹/₂ ore d'in Seminarulu rom. si processiuinea pána la beserie'a catedrala au tenuu una ora intrega, cerimoni'a s'a finitu la 12 ore. Cadavrulu s'a asiediatu in cripta de a supr'a loculu unde jacu osamintele eppului Erdeli. — Adormitulu au testatu beseriei seminarului, pentru liturgie 200 fl., fondului preuteseloru veduve, 200 fl. — fondului preutiloru deficienti 400 fl. — Sociei lui Barbulu, nascuta A. Venteru (nepota de la fic'a sororii sale) 600 fl. esecutoriulu testamentulu 200 fl. — éra sum'a ce va remané dupa aceste, dupa limpedirea detorieloru si a speseloru de immormentare sè se imparta in doue párti egale, una jumétate sè fie a seminarului, alta jumétate a prunciloru nascuti d'in sora-sa, veduv'a lui Vidrai. — Facundu-se inventarea, bani gat'a nu s'a gasitu, ci numai nesce obligatiuni in val. de 400 fl., deci mas'a consta d'in acaraminte, efecte, etc. d'in casa si d'in 3 polizze de asecuratiune in valoare de 7000 fl. d'in cari un'a de 2000 fl. va deveni, precum se aude, obieptu de procesu, cá-ci repausatulu se asecurase in 20 Ianuariu, a. c. precandu morbulu érá, — precum se díce, — latente.

Credeamu cá se va gasi între stimatorii d'in Oradea-Mare a repausatulu vre unulu d'in cleru, alu carui-a ilustratiune fu adormitulu, cá sè-si iée ostene'l'a a ni tramite spre publicare biografi'a barbatulu, care tota viéti'a sa au plinitu-o pre campulu celu vastu, dar' putinu cultivatu alu educatiunii, séu celu pucinu, cá sè ni tramita datele adunate, dar dupa ce pana acum nu avuramu onorea de a primí neci biografi'a neci date, cu asta ocaziune, publicandu impartesirile de mai susu, venimu totodata a dá d'in parte-ne tributulu de stima si recunoscentia ce datorimu barbatulu, care in viéti'a sa au binemeritatu de natiune, beserieca si educatiunea publica si cu carele noi am avutu, de doue decennie incoce, fericirea de a sta in relatiuni amicabile.

Ionu Popu s'a nascutu in Beiusiu la 6 Augustu 1816. Studiele gimnasiale si filosofice le a facutu la institutele d'in Oradea-Mare, éra celea teologice la universitatea de Vien'a, cá alumnulu convictulu imp., unde atunci cele trei diecese romane: de Blasiu, Sabliu, Oradea-Mare, tramiteá spre crescere cáte 2—3 alumnii, între cari, in acelu tempu, cá conscolariu alu lui I. Popu, se aflá si P. S. Sa parintele Ioanu P o p a s u, asta-di Eppu alu Caransebesiulu. Avemu sè relevámu specialminte cá I. P. tote esamele sale le a facutu cu sucesu stralucitu, cá-ci natur'a l'indiestrase cu minte agera si ingente memoria, ce nu l'a parasitu neci in etatea sa mai innaintata. In 14 Noemvre 1839 fu chirotonitu preutu de eppulu Vulcanu, si numitu vice-Rectoru Seminarului dumestecu d'in Oradea-Mare, fiindu atunci cá si asta-di inca laudabilulu usu, devenitu aproape regula la Vener. Ordinariatu diecesanu, de a despune de profesori la preparand'ia romana, de perfecti si vice-rectoru in seminaru, de profesori la gimnasiulu de Beiusiu, mai alesu teneri crescuti la institutele mai innalte si cu preferintia pre cei crescuti la Vien'a. I. P. de cum a intratu, n'a mai esítu d'in Seminaru, neci chiaru dupa numirea sa de canonicu urmata forte tardíu, numai dupa 25 de ani de grele servitii pedagogice. D'insulu au sustienutu

Acelu „Mari'a sa" inse li dede unu respunsu mai bruscu decátu cum fusese alu prea s. sale. „Principele" adeca li díse: „Ce voiti Dvostra? Eu tiranescu si despoiu pre poporu, pentru cá se placu divanului si sè-mi tienu capulu meu la locu." Dupa aceste se departá iute, dícendu cá merge in harem, unde un'a d'in nevestele sale tocma acum are sè primésca darurile aduse de cátra locuitorii provinciei administrate de elu.

Éca, acésta este judecat'a poporului grecescu despre fanariotii d'in dítele nostre. Sè vedemu acum, ce opiniune au si europenii despre d'insii. Fanariotii in ochii europeniloru sunt representantii unei caste de ómeni, cari stáu sub influenti'a Portei si sub domni'a moralei turcesci, ómeni descepti de la natura, ajunsi si la unu gradu ore-si-care alu culturai, lipsiti inse de unu sentimentu patrioticu mai inaltu, d'in contra plini de patim'a ambiitiei, egoismului, rapacitatiei si a poftei de domnire impreunata cu intrig'a.

Intr'aceea europenii de cáti-va ani incóce sunt de opiniune, cá fanariotii aru fi inceputu a perde multu d'ia influenti'a loru de mai inainte. Noi nu suntemu de acésta parere, cá-ci de amu fi, de siguru cá nu erámu sè ne ocupámu asié multu de acésta classa de ómeni. Acei ómeni, cari n'au incetatu d'in activitatea loru prefacuta ore-si-cum in alta natura neci chiaru atunci, candu capetele loru cadeán cu sutele, in tempulu nostru ei nu se voru gená mai multu de opiniunea publica, decátu se genéza colegii loru d'in apusu, adeca iesuitii. Unii cá si altii sunt condusi de patem'a domniei absolute, daca s'ar' poté preste omenimea intréga; unii cá si altii nu alegu mediu-locele, numai scopulu sè se ajungu, unii cá si altii lucra cu una perseverantia spaimantatoria, de regula la intunerecu, mai raru la vederea lumei. Scopulu ambeloru acestoru caste e: Restaurare de imperiu, unulu in resaritu, altulu in apusu. — Intr'aceea díca ori-cine cáte va voi, dara asié precum stáu lucrurile in dítele nostre, pentru poporulu daco-romanescu, fanariotii totu mai sunt si remanu mai periculosi inca si

disciplin'a între alumnii seminarului cu mana vigorosa, potemu díce aspra, fára de si cei mai multi barbati esiti de sub man'a lui, i imputau asprime aproape tirannica, avemu sè reflectámu, cá in epoca antemartiala sistemulu de educatiune in Ungari'a si Transilvani'a érá aproape brutalu, intemeiatu pre dícal'a devenita assioma de crescere „Virgandó crescimus". I. P. au urmatu si elu acestu sistemu pána la 1848, éra de aici in colo schimbandu-se sistemulu, d'insulu inca s'a schimbatu cu totulu, cu tóte aceste inse si cu tóte binefacerile sale, d'in caus'a firei sale severe, au fostu mai multu respectatu si temutu decátu iubitu de alumnii Seminarului. Clerulu inse si intieleginti'a mirena l'a stímatu si l'a iubitu multu cá pre unu barbatu destinsu ce intru adevéru au si fostu, astfelu, cátu cu ocaziunea miscaminteloru sinodale d'in 1848 I. P. érá celu mai popularu barbatu in diececea Oradii-Mari, d'insulu ajunsese capulu partitei liberale d'in cleru si chiaru a celei nationale in Cristian'a. Acestu rolu si mai vertosu partocaparea sa la unele sinode protopesici pregatitorie, éra anume la celu d'in protopopiatulu Luncei, in care se afla cei mai aprigi luptatori contr'a prevalintelul despotismu episcopescu si a ineuibatulul magiarismu d'in curtea eppala, precum între altii famosulu „pop'a de Spinusiu P. R. alias pepea Domniloru" (asta-di canon. in Logosiu) protop. Cristianu, Ionu Popdanu, etc. totu atátea persone reveduite dar' si temute in curtea eppala, si in fine luptele cele inversiuuate d'in Sinodulu diecesanu ale majoritatii clerului in contra eppului si a curteniloru sei (intre cari celu d'antáiu eppulu actualu, atunci secretariu, carui-a i-se atribuíá tóte peccatele eppului Erdeli), cari tóte se considerau a fi emanatiunea agitaciuniloru lui I. P. fusera caus'a de acestu-a abié dupa 25 ani potú ajunge a fi numitu canonicu, cu tóte cá la acésta demnitate avéa mai multe titluri decátu altii cari ajunsesa a fi numiti innaintea lui. I. P. au fostu anni indelungati si profesori la preparand'ia rom., in fine, dupa multele servitii fu numitu canonicu, rectoru seminarului rom., directoru preparandiei rom., inspectoru supr. scoleloru nat. diecesane, abate St. Nicolau de Ercei, Cavalern ord. Francisu-Iosifu I. si prelatu ponteficinu. — Intre cei aproape 200 alumni seminariali, au fostu pre totu anulu mai multi intretienuti si ajutati de repausatulu, asemene si tenerii estranei potú sè vorbesca despre liberalitatea sa, éra de la 1850. incóce, prin concessiunile sale si influenti'a ce o avéa la prefectii comitatului si anume functiunandu romanofili Petracu si Haidu, cea mai mare parte a deregatoriloru rom. au fostu recomandati si spriginiti prin intrevenirea sa personala. — Fia-i memori'a eterna!

** (U n a s c e n a c o m i c a.) In comitatulu Albei-superoie, in Transilvani'a, s'a intemplantu dítele d'in urma ale lunéi lui aprile urmatori'a scena comica între vice-comitele Victoru Maurer si judele cercualu Csiki, si adeca: Judele cercualu pedepsi d'in ore-care cauza pre visitiulu (cocisiulu) vice-comitelui; acestu-a chiamá pre judele cercualu in cas'a sa in Ormenisiu, si-lu intrebá, cá cum de s'a incumetatu sè-i pedepsesca visitiulu, fára nice unu dreptu. La acésta judele cercualu replicá, cá pentru unu asemenea delictu crede a avé dreptu sè pedepsesca nu numai pre unu visitiu, ci chiaru si pre vice-comitele. Acésta replica a fostu de ajunsu pentru a dá locu urmatoriulu dialogu: Vice-comitele: Retrageti cuvintele, cá daca nu, ti-

decátu iesuitii. Cansele sunt invederate. Iesuitii abié potú veni in contactu cu daco-romanii, ici colea prin cáte unu archiereu, séu pim altu besericianu perduu pentru natiune, érá mai departe d'insii nu potú face reu immediatu, pentru cá li lipsese potestatea de arme, cá-ci asta-di nu mai e neci anulu 1700, neci 1750—80. D'in contra, fanariotii se mai afla pána in diu'a de asta-di cu míle si cu diecele de míi in celu mai strinsu contactu cu cea mai mare parte a poporului romanescu, adeca in familie, in beserie, in administratiunea publica, in tribunale, in corpulu legislativu, la campu (arendasii greci), in cele mai de frunte piatie comerciali si pána la celu d'in urma orasielu, tocma si in armata; chiaru una parte a diuaristicii romanesce se afla in manile si sub conducerea fanariotiloru. Reu, forte reu se insiéla acei-a cari credu, cá fanariotii nu mai domnescu in Moldov'a si in Munteni'a. Spiritulu loru predomnesce preste totu, si elu predomnesce in modulu celu mai nefastu pentru elementulu daco-romanescu, carui-a i se prepara unu finitu d'in cele mai tragice. Reulu adeca celu mai infricosiatu pre care lu facu fanariotii daco-romaniloru este, cá precum jidovii, intocma si fanariotii submina preste totu moralitatea poporului, lu despoia totu-una-data de averile materiali. — Supremulu reu inse remane surparea moralitatiei, dupa care va urmá de siguru perirea. Dupa acestu reu vine despretiurea individualitatiei daco-romanesce, in contra carei-a se propaga inadinsu unu cosmopolitismu, nu acelu ratiunatu si evangelicu (iubesce pre de aproapele teu cá pre tine insu-ti), ci cu totulu altulu, destramatu si destramatoriu, care s'ar' poté numi cu dreptu multu mai mare: comunismu selbatecu.

(Finca va urmá.)

stergu una palma! — Judele cercualu: Daca stă treb'a astu-feliu, apoi eu ti-voiu dá doue palme pentru un'a. — Dar' nice nu apucá sè se exprime bine si vice-comitele i si incaldí una falca. Judele cercualu nu-si perdú inse cumpe-tulu, si, conformu promisiunii sale, indata si-facú palm'a pumuu si dede adversariului seu doue loviri in facia cu atât'a taria, încátu lu ameti si-lu dobori la pamentu. Vice-comitele si-reveni inse uite in fire si, radicandu-se, sarí de nou supr'a judelui cercualu, care inca nu vrú sè i-remana detoriu. In fine inse vice-spanulu, ca mai slabu la muschi, trebui sè ceda si sè-si caute refugiulu in odai'a laterale, de unde se reintorse apoi cu unu resolveru in mana si, mergundu spre judele cercualu, i strigá: „Acum ingenunche, cane, si te roga!“ — „Ingenunchiarea o lasu frumosu la o parte,“ — respunse acestu-a — de altmintrelea singuru esti cane; pusca numai; inse ochiesce bine, cá-ci daca vei gresí, te voiu tractá cu una noua editiune de pumni.“ — Luandu lucrarile una aversiune asié de seriosa, cei de facia (intre cari si judele singularu d'in Heghigu, Albertu Csiszér) fugira toti d'in casa, spre a nu fi martori la unu omoru à la Pierre Bonaparte, séu spre a nu fi chiaru si ei impuscati. — Sangele rece, cu care judele cercualu a intempnatu amenintarea revolverului, a f. cutu a supr'a vice-comitelui una impresiune asié de mare, încátu n'a mai insistatu nici cá sè ingenunche, nici sè se roge, si nice cá a puscatu. — Care d'in ambii acesti functionari ai comitatului mentiunatu va pasí cá acusatariu inaintea tribunalului, nu se scie inca.

* (Omer pasi'a), a carui-a morte ni-o anuncia diariile belgiane, s'a numitu Michaiu Lattas, si s'a nascutu in anulu 1811 (dupa altii in 1806) in Croati'a austriaca, si anumitu in Plaski, langa Fiume, unde tatalu seu fusese oficieru intr'unu regimentu confiniariu. Crescutu in scoa' normale militaria, udeu si-a cascigatu una scrisore frumoasa, a intratu ca cadetu in regimentulu confiniariu d'in Ogulin, inse, fiindu intrebuintiatu numai ca scrietoriu, preste putienu si-a luat remasu bunu de la oficiulu seu, a mersu in Bosni'a, trecú la religiunea mohamedana si si-adoptá numele Omer-Uuu comerciantu mohamedanu l'a luat la sine ca instructoru pentru copii sei, si in anulu 1833 lu tramise d'impre-una cu ei la Constantinopolea. Aici tinerulu diliginte intrá ca caligrafu in una scola militaria, si preste putienu si-seiú cascigá favorulu veteranului Chosrew pasi'a, cu ajutoriulu carui-a deveni apoi caligrafulu eredelui de tronu, fitoriului sultanu Abdulu Medschid. De aci inainte inaintá cu pasi rapedi. Ca generalu supremu sugrumá in anulu 1851 revolu-tiunea d'in Bosni'a, si in 1852 pre cea d'in Muntenegru. Erumpendu in anulu 1853 marele resbelu orientalu, Omer fú numitu maresialu campestru si generalissimu preste tóte poterile armate ale Turciei, cu cari batú pre rusi la Olte-niti'a (in 4. noemvre) si la Cetate (in 6. ianuaru 1854.) Pre tempulu resbelului d'in Crimca, candu poterile apusene faceau sangeros'a campania, Omer se tieneá cam passivu, pâna candu in fine, in 17. fauru 1855 i succese si lui a respinge pre rusi la Cupatoria, cu perderi enorme. In luna lui octobre alu acelui-a-si anu intreprinse una expeditiune in Asi'a mica. Dupa terminarea resbelului, Omer fú numitu guvernatore generalu in Bagdad; si in anulu 1867 s'a dusu in Caudi'a, pentru a suprime revolutiunea de acolo.

* (Viéti'a omenesca.) D'in 10 omeni ce se naseu intr'o di, numai unulu ajunge la versta de 74 ani; d'in 18 asemenea nascuti, numai unulu ajunge la versta de 80, si d'in 43, éra-si numai unulu ajunge la 85 ani. D'in 60 nascuti intr'o di, abíe unulu ajunge la 88 ani, si unulu care are a se face betranu de 100 de ani, trebuie sè veda immortentandu-se 3500 persone nascute totu intr'o di cu d'insulu, éra inaintea celui ajunsu la 105 ani, au trebuitu sè mora 14.000. D'in 25.000 numai unulu ajunge la 106 ani; d'in 50.000, unulu la 107, si d'intre unu millionu de omeni unulu la versta de 110 ani. D'in 100.000 copii moru in anulu celu dantáiu alu vietiei lor 22—23.000; dupa acesti-a urméza 8—9.000 in alu duoilea anu; 4—5.000 in alu treilea; 2—3.000 in alu patrulea; 1500—2000 in alu cincilea; si chiaru alu sieselea anu cere inca 1000—1100 de jertfe, inse atunci numerulu de 100.000 este sca-diutu celu putienu la 60.000.

* (Urmelé resbelulu) d'intre Franci'a si Germani'a se vedu si pre terenulu literariu. Investatii fran-cesi, cari au fostu alesi ca membri correspundinti ai uni-versitati germane, si-au datu demissiunea pre motivu, cá numai potu avé relatiuni cu unu poporu care s'a portatu asié de infam cu Franci'a. Intre acesti-a este si renumi-tulu Chevreau si Pasteur. Societatea de aclimatiune inca n'a remasu mai pre josu. Acést'a a stersu d'in listele sale pre toti princiori nemtiesci, cari figurá ca membri.

* („Intormatiunile“ d'in Bucuresci) ni spunu, cá dlu Ales. Zisu, directorele telegrafelor, este numitu de plenepotentiariu alu guvernului romanu spre a inchiaia conventiuni postale cu guvernele Russiei, Serbiei si Greciei.

* (Cum a ajutatú Americ'a pre Fran-ci'a,) se vede d'in unu raportu militar, in care se constata, cá de la 3. septembrie pâna la 1. martiu de la New-York s'a espedatu pentru Franci'a diferite bastimente cu materialu de resbelu, in valóre de 13,810,799 dolari. — Anume s'au tramisu 91 baterie, 703,731 pusce, 35,800 pis-

tole, 11,000 spade, 87,750 carabine, 117,082,379 cartusie, 80,040 torniste, 21,660 revolvere si 13,315 de ladi cu mu-nitiuni si altu materialu de resbelu.

* (Cetimu in „Telegrafulu“ d'in Bu-curesci), cá puterniculu prefectu de la Ploiesci a arestatu pre dlu Candiano Popescu si pre alti cetatieni de acolo. Caus'a acestei arestári nu se scie, dar' se scie ace'a, cá satelitti guvernului actuale au pre cauta la cauza, ei mai multu la — efectu.

* (Eruptiunea Vesuvului.) Diariulu „Opinione“ d'in Florenti'a i se comunica pre cale telegra-fica, cu datulu 27. aprile, cá muntele Vesuvu la Neapolea a eruptu si vomezza focu cu una potero estra-ordinaria. — Lav'a a ajunsu pâna la cetatea Santo Jonio, care este degiá parasite de locuitori.

* (Ministrulu pentru a perare a tie-rii) va escrie concursu pentru ocuparea mai multoru pos-turi de ascultatori practicanti. Concurentii la aceste posturi trebuie sè fia absolvatu studiile juridice si indata dupa de-punerea esamenului ajungu la rangulu de locotenente as-cultatoriu cu emolumentele unui locotenente de clasea a dou'a. Ajutoriulu anualu face 300 fl. v. a.

* (De la camera representantiloru Ungariei.) In siedinti'a de ieri, 3. maiu, s'a pertratatu raportulu comisiunii de immunitate despre petitiunea pro-curorelui generalu, prin carea cere permissiunea camerei d'a poté intentá unu nouu processu de pressa contra dluí depu-tatu serbu, dr. Svetozaru Miletics, pentru unu articlu aparatu in diariulu seu „Zastava.“ Dupa una desbatere lunga si forte viua, camera acceptá propunerea comisiunii, si asié estradá de nou pre deputatulu Miletics, care de pre-sinte suferé in carcerulu magiaru d'in Vaíu, pentru a fi trasu inaintea tribunalului de jurati. Totu in siedinti'a acés'a s'a inceputu desbaterea speciale a supra projectulu de lege despre organizarea tribunaleloru de prim'a instan-tia, dupa-cc mai antáiu ministrulu de justitia, Balt. Hor-váth, respunse la interpellatiunea deputatului Ignatiu Diett-rih, facuta cu privire la terminulu esecutárii acestei legi, si la modalitatea implerii posturiloru de presiedinti si judi. D'in lips'a spatiului, raportulu acestei siedintie lu vomu publicá in numerulu prossimu alu diariului nostru.

* (Dlu Nicolau Nilvanu), advocatu in Siomcut'a-Mare, facú dilele trecute censur'a advocatiale si d'in legile cambiale, d'in legile civile a facutu-o inca in anulu 1868; éra dlu Vasiliu Bordasiu, d'in Lugosiu, facú censur'a d'in legile civili. — Li uramu am-biloru succesu favorabilu.

* (Graduatiune.) Cu bucuria inregistrámu si graduarea de Dr. in medicina la universitatea sciintieloru in Vienna a dluí Adalbertu Balintu, carele inca cu inceputulu lui aprile a. c., se reintorse in patri'a sa mai angusta „Rosí'a de munte.“ Avendu de cugetu a se asiediá si a-si incepe praxea medic. séu aici séu in vecinulu comi-tatu de preste munti.

Sciri electrice.

Vie'n'a, 2. maiu. Ieri sosira aici sciri tele-grafice de la contele Hoyos, conducatoriulu consu-latului ostrungurescu d'in Versali'a, si de la maiorulu Kodolie d'in Parisu, cari convinu in ace'a, cá lupt'a decisiva intre guvernulu de Versali'a si intre communa a inceputu cu violintia mare, cá Parisulu e atacatu d'in tote partile si cá truppele de Versali'a au ocnpatu degiá fortulu Issy.

Berolinu, 2. maiu. „Correspundinti'a provinciale“ confirma, cá guvernulu francesu a refuitu spestele de intertentiune pâna la finea lui aprile. Reichstag-ulu transpuse projectulu de lege despre incorporarea Alsatiei si Lotaringiei unei comisiuni constatoria d'in 28 membri. — Bis-marck desfasiurá necessitatea acestei incorporári d'in punctu de vedere alu securitatií pácii euro-pene, si observá, cá reprezentantele francesu i-a predatu in 6. augustu 1866. unu ultimatu, prin care Franci'a cereá cederea cetátií Mainz, cá-ci la d'in contra va urmá dechiararea resbelului; nu-mai morbulu lui Napoleonu impedecá atunci erum-perea resbelului. — Relativu la proiectele de com-planare in resbelulu ultimu, Bismarck díse: Spe-sele de resbelu cu demolierea fortaretieloru nu ni-a fostu suficiente; una Lotaringia si Alsatia neutralizata n'ar' avé neci voia ne-i potero d'a observá neutralitatea in casulu unui resbelu; ne vomu nesuí cu pacientia si amore nemtiesca, si an. mitu prin libertatea comunitátiloru a cascigá éra pre partea nostra poporatiunea nemtiesca oponenta. Diariulu „Norddeutsche Zeitung“ spu-ne, cá contra projectulu francesu, propusu in

Brussell'a cu privire la solvirea spesseloru de ra-belu, e contra conventiunii inchiaiate, inse d'iu-norocire esiste una garantia sufficienta pentru esecutarea pácii prelimínate.

Versali'a, 2. maiu. Truppele generalulu Vinoy luara cu asaltu gar'a cálii ferate de la Cla-mart, si reocupara castelulu Issy, prin ce fortulu Issy e pre deplinu asediatu.

Versali'a, 2. maiu, 8 ore demaneti'a. Unu batalionu de venatori ocupá asta nopte gar'a de la Clamart, care éra ocupata de doue batalione ale federatiloru. Federatii avura 300 morti, nu avuramu inse numai pucini raniti. — Totu odatu doue regimente atacara fortulu Issy, care fú pa-rasitu indata; noi lu-ocuparamu si feceramu 300 prisioneri, cari se afla asta di in Versali'a — Ale-gerile municipale sunt multumitorie; ele au re-estu in sensu republicanu conservativu, prin ur-mare, favorabile pentru guvernulu lui Thiers. — List'a partitei progresiste a reestu in vre o câte-va cetáti, precum in Angers, Mans, Perigueaux, d'in contra inse in cetátile mari Toulouse, Mar-seille, St. Etienne, resultatulu alegeriloru este mul-tumitoriu.

Versali'a, 3. maiu. Contele Chambord a tramisu ministrulu de resbelu 500.000 franci in favorulu celoru raniti.

Versali'a, 3. maiu Russel, respunsiendu in 3. l. c. la sommatiunea fortului Issy, amenintá cá la casu candu se voru mai reinnoí asemenca som-matiuni, va lasá sè se impusce parlamentariulu. — Fain'a despre demissiunarea lui Mac-Mahon e falsa. Raporturile communei parisiane spunu, cá ataculu truppeloru de Versali'a contra Saquet ulu fú respinsu; lupt'a de infanteria d'in Issy s'a ter-minatu cu perderi mari in ambele partí. In Neu-illy inca se intemplara de a sér'a incóce diferite lupte de infanteria. Demolierea columnei Vendome d'in Parisu s'a anunciatu pre 8. l. c.

Roma, 3. maiu. Lucrările in processulu quirinalu se accelereza in sperantia, cá regele Victoru Emanuel va soái aici in prim'a iuliu, va inauguré in modu solemn resiedinti'a in elu. Dar' regele nu se va espune lungu tempu mia-meloru de ver'a d'in Rom'a, cá ci preste putienu dile elu va merge intre muntii d'in Piemontu, si numai in decemvre se va asiediá permanentu in nou'a capitala.

Berolinu, 3. maiu. Francesii refuira in prim'a maiu spestele de intertentiune, in suma de 19 millione franci.

Bucuresci, 3. maiu. Rosii cadiura la alegerile municipale de aici; Scarlatu Rosetti e alesu de primariu.

Versali'a, 3. maiu, ser'a. Lucrările de atacu se continua; pâna acum'a s'au intemplan numai nesce loviri reinsemnate intre avangarda.

Brussell'a, 3. maiu. „Independinti'a bel-giana“ comunica, cá comun'a a decisu a renuciá la tote pusetiunile cari cadu afara de cetate, si a se marginí numai la aperiarea fortificatiuniloru de pamentu si la zon'a a dou'a.

Vie'n'a, 4. maiu. Diariulu „Tagespresse“ comunica d'in Brussel'a, cá negociatiunile cu re-gele Olandiei privitorie la cedarea Luxemburgu-lui in favorulu Germaniei, sunt aproape terminate. — Representantele Francei la conferinti'a d'in Brussel'a si-a cerutu de la Thiers demissiunea d'in caus'a cá intre d'insulu si reprezentantele nemtiescu Arnim s'a escatu una differentia per-sonale.

Vie'n'a, 4. maiu. Fóia oficiale de asta di publica unu autografu imperatescu d'in 2. l. c. cátra ministrulu Jiricek, prin care imperatulu si-espriima dorinti'a, ca in Cracovi'a sè se infintieze una academiá de sciintie, si insarcineza pre mi-nistrulu a negociá cu societatea cracoviana scien-tifica pentru straformare in academiá, si a presintá imperatulu propunerile necesarie.

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMANU.